



แนวคิดการจัดการศึกษาอิสลามเพื่อสร้าง
สำนึกการเป็นมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรม:
ถอดบทเรียนจากพหุวัฒนธรรมนิยมในสังคม
ออสเตรเลีย

Islamic Educational Concepts
towards Building Muslim
Multicultural Society: Lessons
learned from Multiculturalism
in Australia

แนวคิดการจัดการศึกษาอิสลามเพื่อสร้าง สำนึกการเป็นมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรม: ถอดบทเรียนจากพหุวัฒนธรรมนิยมในสังคม ออสเตรเลีย

ซัมซู สาอุ¹

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

ทักษะการใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสมรรถนะหนึ่งของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 บทความนี้นำเสนอการถอดบทเรียนจากการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการเรื่องการสร้างพลเมืองประชาธิปไตยและสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศออสเตรเลีย โดยผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

¹ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม (IEAMP) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี email address <samsoo.s@psu.ac.th>

พบว่า ประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แก่พลเมืองเพื่ออยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผ่านกลไกทางการศึกษาในทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้แนวคิด วิถีชีวิต และแนวปฏิบัติ ผลจากการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ KOALA เพื่อเป็นโมเดลสำหรับการพัฒนาสมรรถนะเชิงทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ: พหุวัฒนธรรมนิยมในประเทศออสเตรเลีย สมรรถนะเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ KOALA Model การศึกษาอิสลาม

Islamic Educational Concepts towards Building Muslim Multicultural Society: Lessons learned from Multiculturalism in Australia

Samsoo Sa-U²

Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

Cultural competency is the one of crucial skills for learners in the 21st century. This paper is intended to present lessons learned through an academic exchange program for promoting democratic civic education and multicultural communities in Australia. It is also intended to show how to apply the Australian way of multiculturalism to the context of the deep south of Thailand. The qualitative data were collected and analyzed as a method of this research. The results show

² Lecturer, Islamic Educational Administration and Management Program (IEAMP), College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus, email address <samsoo.s@psu.ac.th>

that the concept of multiculturalism has been widely implemented and integrated into Australian society by democratic civic education as the main mechanism. In order to enhance cultural competency among youth in the deep south of Thailand by applying the Australian concept of multiculturalism, the KOALA Model was employed as an alternative conceptual means.

Keywords: Multiculturalism in Australia, Cultural competency, Learning Activities, KOALA Model, Islamic Education.

บทนำ

“ความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือความลงตัว
ของสังคมออสเตรเลีย เราอาศัยอยู่กับมันทุกวัน: ในเมือง
และชนเมืองของเรา ในโรงเรียนและที่ทำงานของเรา บน
รถประจำทางและรถไฟของเรา ในทุกที่ที่ชาวออสเตรเลียได้
ผสมผสานกับผู้คนที่แตกต่างกันหลากหลาย” Soutphom-
masane (2016)

เป็นคำกล่าวของ Dr. Tim Soutphommasane กรรมการด้านการ
ต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติ (Race Discrimination Commissioner) ในการ
เปิดปาฐกถาเรื่อง ความสำเร็จในการสร้างพหุวัฒนธรรมนิยมในสังคมของ
ออสเตรเลีย ที่ Sydney Institute เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2559

จากคำกล่าวของข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศ
ปลายทางของผู้อพยพที่มีความหลากหลายมาตั้งแต่อดีต ในขณะที่แนวคิด
พหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) พัฒนาขึ้นในบริบทของประเทศตะวันตก
เป็นหลักในฐานะจุดยืนทางศีลธรรมและการเมือง และในฐานะนโยบายของรัฐ
โดยเริ่มต้นในทศวรรษที่ 1970 ในฐานะนโยบายอย่างเป็นทางการของรัฐใน
ประเทศแคนาดาและออสเตรเลีย และแนวทางของรัฐในการปฏิบัติต่อความ
หลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมในประเทศยุโรปบางประเทศและ
สหรัฐอเมริกา (ศิริจิต สุนันตะ, 2556)

ปัจจัยที่สร้างความสำเร็จในการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของออสเตรเลีย
(The Australian Multiculturalism) นั้นมีความโดดเด่นและแตกต่างกับส่วนอื่นๆ
ในโลก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับนโยบายในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น อาจกล่าว
ได้ว่าประเทศออสเตรเลียมีความโดดเด่นกว่าในเรื่องการเป็นประเทศของผู้อพยพ

ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนของผู้อพยพแล้ว จะมีสัดส่วนจำนวนที่มากกว่าการอพยพ
ครั้งประวัติศาสตร์ของชาวยิวเพื่อก่อตั้งรัฐอิสราเอลในเขตปาเลสไตน์ภายใต้อาณัติ
ของอังกฤษ (British Mandated Palestine) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามโลก
ครั้งที่ 2 (Kalantzis, 1989)

กล่าวได้ว่านโยบายของรัฐที่เปิดโอกาสให้ผู้อพยพรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ
สังคมออสเตรเลีย (National community) ส่วนสำคัญที่ขับเคลื่อนสังคม
พหุวัฒนธรรมในออสเตรเลีย การวางแผนอย่างเป็นระบบสำหรับโครงการเปิดรับ
ผู้อพยพ (immigration program) และมีกฎหมายเกี่ยวกับแนวคิดพหุวัฒนธรรม
ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 ที่ช่วยสร้างการเรียนรู้จากความแตกต่างในสังคม (Bianco,
2016) เป็นแนวคิดของภาครัฐที่แปรสู่การปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่น การเปิดโอกาส
ให้มีการโต้เถียง (civil debate) ในประเด็นเกี่ยวกับเชื้อชาติ วัฒนธรรม
และอัตลักษณ์ของผู้คนกลุ่มต่างๆ เน้นการรวมเข้ามายุ่ด้วยกัน (include)
มากกว่าการกลืนกลาย (assimilation) เช่น การเฉลิมฉลองเทศกาลของชนชาติ
ต่างๆ ถือเป็นการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural diversity)
แนวคิดดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของ
ออสเตรเลีย รวมทั้งโครงการต่างๆ ของรัฐ เช่น National Action Plan to Build
on Social Cohesion, Harmony and Security (NAP) (Phillips, 2007)

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของสังคมออสเตรเลียก็ยังมีอยู่ โดยเฉพาะ
เมื่อระบบวัฒนธรรมการเมืองและการจัดการเรื่องความมั่นคงของชาติยังอยู่
ภายใต้การควบคุมของคนผิวขาว (the Anglosphere) และความยุติธรรม
(bottom-up justice-based) ที่มีต่อชาวพื้นเมืองและผู้อพยพที่ไม่ใช่คนผิวขาว
(Bianco, 2016)

รัฐบาลออสเตรเลียเชื่อมั่นในการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างพลเมืองที่ยอมรับความหลากหลายและสร้างสังคมออสเตรเลียให้เป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม โดยมีการจัดการตั้งแต่นโยบายจนถึงการจัดการเรียนในชั้นเรียน จนถึงวิถีชีวิตประจำวันที่มีกิจกรรมที่เอื้อต่อการสร้างตัวตนและวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับแนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้ชาวมุสลิมอพยพไปตั้งถิ่นฐานและใช้ชีวิตในออสเตรเลีย จนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเท่าตัวภายในทศวรรษที่ผ่านมาจากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี 2016 และศาสนาอิสลามกลายเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือจำนวนมากเป็นลำดับที่สองรองจากศาสนาคริสต์โดยมีจำนวน 604,000 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 ของประชากรออสเตรเลีย (Toj, 2017) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมของออสเตรเลียมีความน่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสำหรับมุสลิมในชายแดนใต้ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเพื่อจะได้เรียนรู้สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมยิ่งโดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัยในครั้งนี้ คือ อะไรคือความท้าทายของมุสลิมออสเตรเลียในกระแสการเกลียดกลัวอิสลาม รูปแบบการจัดการเรียนรู้สร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศออสเตรเลียเป็นอย่างไรและจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

บทความนี้นำเสนอประสบการณ์จากโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

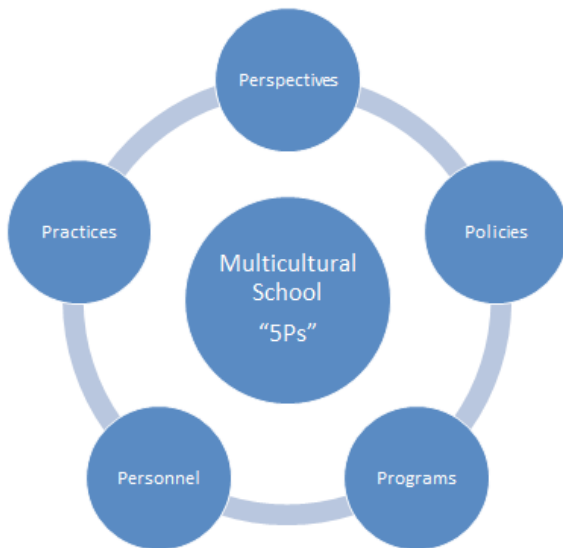
1. นำเสนอมุมมอง ประสบการณ์และการความท้าทายของผู้พหุชาวมุสลิมในกระแสการเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ในสังคมออสเตรเลีย

2. ถอดบทเรียนวิธีการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมของ
ประเทศออสเตรเลีย และ

3. นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาอิสลามเพื่อสร้างสำนึกของ
ความเป็นมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Rosado (1997) ในการ
ตั้งข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนใน
การศึกษาการจัดการศึกษาที่สร้างพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศ
ออสเตรเลีย โดยมีองค์ประกอบอยู่ 5 ตัว (5Ps) คือ แนวคิด นโยบาย หลักสูตร/
โปรแกรม บุคลิกภาพส่วนตัว และการปฏิบัติ (ภาพประกอบ 1) โดยผู้วิจัยจะใช้
องค์ประกอบดังกล่าวในการเก็บข้อมูล



ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบความเป็นพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนตามแนวคิด 5Ps
ที่มา : สรุปจาก Rosado (1997)

วิธีวิจัยและการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ช่วงเวลาของการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการเรื่อง การสร้างพลเมืองประชาธิปไตยและสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 29 เมษายน - 12 พฤษภาคม 2560 ที่เมืองเมลเบิร์นและซิดนีย์ในการเก็บข้อมูลตามหัวข้อและประเด็นที่ได้รับมอบหมาย ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ชั้นเรียน การดูงาน การบันทึกภาพ การเข้าเยี่ยมชมและเก็บเอกสารจากสถานที่ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด รัฐบาล และการร่วมกิจกรรมสำคัญ เช่น วันแรงงานสากล ข้อมูลที่ได้จะทำการนำเสนอในกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน (Lesson learned) กับสมาชิกที่ไปเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในแต่ละวันจำนวน 10 คน จากนั้นจะทำการสอบถามเพิ่มเติมกับ คือ Dr.David Zynger อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย Monash ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ซึ่งเป็นผู้ประสานงานในการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในครั้งนี้ เพื่อทวนสอบข้อมูล และเมื่อกลับมาถึงประเทศไทยผู้วิจัยจะทำการตรวจเอกสารเพิ่มเติม (Literature review) ในประเด็นที่สนใจ และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ และสังเคราะห์แนวทางการจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้กรอบแนวคิดของ Rosado (1997)

ผลการวิจัย

1. อັตลักษณ์ที่หลากหลาย: ภาพลักษณ์ของมุสลิมในสื่อและสังคมออสเตรเลีย

ในภาพรวมสังคมออสเตรเลียให้เสรีภาพและนำเสนอภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมในด้านบวก โดยเฉพาะที่ปรากฏในสื่อ มีความพยายามที่นำเสนอการยอมรับมุสลิมในประเด็นต่างๆ เช่น ในช่วงที่ผู้วิจัยไปนั้น มีการประกวดรายการ the voice Australia วันที่ 26 เมษายน 2560 ผู้วิจัยได้ชมการแสดงของผู้เข้าประกวดหญิงมุสลิมชื่อ Britannia Clifford-Pugh วัย 17 ปี ซึ่งเป็นคนแรกที่สวมฮิญาบ (ผ้าคลุมศีรษะ) ในการประกวด ซึ่งหนึ่งในคณะกรรมการก็ได้ชื่นชมและให้กำลังใจ โดยบอกว่าการสวมฮิญาบของเธอนั้นเป็นการส่งสัญญาณที่สำคัญต่อสังคมว่าความสามารถนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เธอสวมใส่ สะท้อนการยอมรับความสามารถที่ก้าวข้ามการเหมารวม (Stereotype) และการเลือกปฏิบัติ (Prejudice) ในกระแสการเกลียดกลัวอิสลาม และเป็นแรงบันดาลใจให้มุสลิมได้นำเสนออัตลักษณ์ของตนเองสู่สังคมมากขึ้น (<https://www.youtube.com/watch?v=oO9wacE1lz8>)

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับมุสลิมในออสเตรเลีย คือ สามารถนำเสนอภาพลักษณ์ความเป็นมุสลิมที่มีความหลากหลาย เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร Anne Aly ที่นำเสนอตนเองเป็นมุสลิมที่เชื่อมั่นในระบบแยกศาสนาจากการเมือง (Secular Muslim) (West, 2016) หรือนักกิจกรรมทางสังคม เช่น Yassmin Abdel-Magied ที่นำเสนอความเป็นมุสลิมที่เป็นนักกิจกรรมจนถึงนักการเมืองที่นำเสนอตนเองว่าเป็น ‘non-practicing Muslim’ อย่างไรก็ดีตามส่วนใหญ่แล้วมุสลิมมักจะใช้ความพยายามที่สร้างภาพลักษณ์ของการเป็นมุสลิมที่อยู่ร่วมในสังคมออสเตรเลีย โดยเฉพาะนักการเมือง เช่น วุฒิสมาชิก Sahand Dastyari สังกัดพรรคแรงงาน ได้นำเสนอแนวคิดการสร้าง ความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยเน้นถึงคุณค่าร่วมกันระหว่างพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดกับแนวทางอิสลามที่ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมและการเคารพผู้อื่นที่หลากหลาย

แม้ว่ามุสลิมส่วนใหญ่ในออสเตรเลียจะมีสัญชาติออสเตรเลียโดยกำเนิด (Phillips, 2007) แต่สังคมออสเตรเลียนก็รู้จักมุสลิมในด้านต่างๆ ที่จำกัด โดยได้รับอิทธิพลการรับรู้จากสื่อเป็นส่วนใหญ่ เช่น Sarah Kimmorley เขียนบทความเรื่อง 15 famous Australians you may not have known were Muslim ซึ่งพบว่ามุสลิมประกอบอาชีพที่หลากหลายและเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงของประเทศ (Kimmorley, 2014) อย่างไรก็ตาม มุสลิมเองก็ปฏิเสธอัตลักษณ์ของตนเองไม่ได้ อย่างที่ Ed Husic สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เชื้อสายบอสเนีย กล่าวว่า “มันเป็นไปไม่ได้เลยที่จะปฏิเสธความเป็นมุสลิมของตนเอง” (Wendt, 2017) ดังนั้น การใช้นโยบายพหุวัฒนธรรมนิยมของประเทศออสเตรเลียนจึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความตระหนักและแก้ปัญหาการเหยียดเชื้อชาติและกระแสการเกลียดกลัวอิสลาม และเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ประสบความสำเร็จที่สามารถนำไปเรียนรู้และประยุกต์ได้

ภาพประกอบ 2 ภาพลักษณ์ที่หลากหลายของมุสลิมในประเทศ



ที่มา:

¹<http://www.abc.net.au/radionational/programs/religionandethicsreport/anne-aly-in-a-nail-biting-fight-for-the-seat-of-cowan/7574586>

²<http://www.abc.net.au/news/2015-03-25/yassmin-abdel-magied/6347952>

³<https://www.thechronicle.com.au/news/recap-watch-brittanica-crush-stereotypes-voice/3171185/>

2. เรื่องเล่าจากผู้อพยพและสิ่งที่พบเห็น: อยู่อย่างไร ปรับตัวอย่างไร

ในการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของประเทศออสเตรเลีย ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปเยี่ยมและพักอาศัยกับผู้อพยพซึ่งเป็นเพื่อนชาวตะวันออกกลางของผู้วิจัยสมัยเรียนที่ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้รับสัญชาติออสเตรเลียมาไม่นาน โดยได้สัมภาษณ์และสอบถามในเรื่องเกี่ยวกับการปรับตัวในสังคมออสเตรเลีย ภายใต้กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม³

กระแสการเกลียดกลัวอิสลามเป็นกระแสที่เริ่มจากเหตุการณ์ 9/11 และเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นหลังเหตุการณ์ระเบิดที่บาห์ลี สังคมออสเตรเลียมีการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งข้อคิดเห็นที่จะต้องให้มุสลิมปรับตัวกลมกลืนกับสังคมออสเตรเลีย อย่างไรก็ตามอีกทศวรรษก็ให้สังคมออสเตรเลียมุ่งสร้างและยืนยันหยัดให้นาแนวคิดเรื่องสังคมพหุวัฒนธรรมนิยมเป็นกรอบการคิด (Phillips, 2007) เพื่อนของผู้วิจัยได้เล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการเหยียดเชื้อชาติและการเกลียดกลัวอิสลาม ซึ่งมุสลิมส่วนใหญ่ในออสเตรเลียจะมีประสบการณ์ดังกล่าวทั้งในการถูกเลือกปฏิบัติ การถูกเหยียดเชื้อชาติ การถูกคุกคามและการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้หญิงมุสลิมที่คลุมฮิญาบและเด็ก (Phillips, 2007) และสิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งจากการพูดคุยคือการคุกคามในสังคมออนไลน์ (Cyber bullying) ที่มีต่อผู้อพยพ โดยเพื่อนผู้วิจัยเล่าว่า ตนเองต้องระมัดระวัง

³ ญาดา ช่วยขำแนก (2559) ได้กล่าวถึงโรคเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ว่าเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และส่วนหนึ่งของปัญหาเกิดจากความไม่เข้าใจและความเข้าใจผิดของ “คนนอก” ศาสนาอิสลาม ทั้งไม่ว่าจะด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเธอได้ตั้งข้อสังเกตว่าถึงมุสลิมว่าต้องกลับมาทบทวนและตั้งคำถามกับตนเองว่าได้พยายามสื่อสารออกไปยัง “คนนอก” เพื่อให้เขารู้จักอิสลามมากขึ้นแค่ไหน และควรปรับตัวอย่างไรกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

เกี่ยวกับการนำเสนอความคิดเห็นในสังคมออนไลน์ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมหรือการเรียกร้องต่างๆ เช่น เรื่องของชาวปาเลสไตน์ หรือการแชร์เรื่องราวเกี่ยวกับการเหยียดเชื้อชาติในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งบ่อยครั้งที่รู้สึกว่าคุณถูกคุกคามและมี ‘ใครบางคน (somebody)’ ทำการจับตาและตรวจสอบอยู่ ซึ่งตนเองก็ถูกระงับการใช้ Facebook อยู่ช่วงหนึ่ง เพราะมีคนรายงาน (Report) ไปยังบริษัทหลังจากที่ได้โต้เถียงกันในกระทู้เกี่ยวกับผู้อพยพชาวมุสลิมมาระยะหนึ่ง

แม้ว่าจะมีนักการเมืองและนักกิจกรรมชาวมุสลิมที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นมุสลิมออสเตรเลียและการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ในสังคมออสเตรเลีย เช่น Mehreen Saeed Faruqi หรือ Yassmin Abdel-Magied แต่กระแสด้านอิสลามของวุฒิสมาชิก Pauline Hanson จากพรรคการเมือง One Nation ก็สร้างกระแสการต่อต้านอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งล่าสุดคือการสวม Burqa เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการณรงค์เพื่อต่อต้านการสวมใส่ชุดดังกล่าวในประเทศออสเตรเลีย (Selk, 2017) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีปัญหาในเรื่องการคุกคามที่มีสาเหตุจากเรื่องการเหยียดผิว เพื่อนของผู้วิจัยบอกว่าจะติดต่อกับนักการเมืองของพรรค Green ซึ่งเป็นพรรคที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว และพรรคการเมืองที่เป็นกระบอกเสียงให้กับผู้อพยพและนำเสนอภาพของพรรคการเมืองที่เป็นของทุกคน

เมื่อถามถึงความคิดเห็นเมื่อเปรียบเทียบกระแสการเกลียดกลัวอิสลามกับประเทศในยุโรป เช่น อังกฤษ (ซึ่งคู่สมรสของเพื่อนคนดังกล่าวเป็นชาวอังกฤษและย้ายถิ่นฐานมาโดยได้สัญชาติออสเตรเลีย) เพื่อนบอกว่า จากประสบการณ์ที่พบ สถานการณ์ในประเทศอังกฤษจะค่อนข้างรุนแรงในบางพื้นที่ โดยเฉพาะการถูกคุกคามและการเหยียดเชื้อชาติ แต่ก็เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วประเทศออสเตรเลียแล้ว พบว่าที่นี่ให้ความสำคัญและดูแลเรื่องดังกล่าวในระดับที่น่าพอใจ และคิดว่าคงจะลงหลักปักฐานอาศัยอยู่ในประเทศนี้อย่างถาวร

3. จากนโยบายพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) สู่การสร้างพลเมืองในสังคมที่หลากหลาย (Civic Multiculturalism)

ระบอบประชาธิปไตยในออสเตรเลียเปิดโอกาสให้ผู้คนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง (free speech) ซึ่งจะมีทั้งการนำเสนอในสิ่งที่ตนเองสนับสนุนและสามารถแสดงออกถึงการต่อต้านในสิ่งที่ตนเองไม่เห็นชอบ เช่น กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม กระแสการรังเกียจผู้อพยพ (เช่น พรรคการเมือง One Nation) เป็นต้น แต่การแสดงออกอย่างรับผิดชอบเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างความเป็นพลเมือง (informed citizen) ซึ่งสร้างความตระหนักและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับสิ่งที่ George Orwell ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง 1984 ว่าพลเมืองที่สามารถรักษาความคิดอิสระของตัวเองไว้ได้นั้นเป็นสิ่งคู่ความที่รัฐบาลเผด็จการหวาดกลัว แต่จะมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนของออสเตรเลียเพื่อการสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมสามารถดำเนินการได้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยเริ่มสอนเรื่องราวง่าย ๆ เช่น การเคารพผู้อื่น การแบ่งปัน จนกระทั่งเรื่องของแนวคิด (Ideology) และทัศนคติด้านการเมือง นอกจากนั้นยังมีโครงการในโรงเรียนที่ส่งเสริมการยอมรับและปกป้องความหลากหลายของผู้เรียน เช่น Safe School Coalition ก็เป็นตัวอย่างของกิจกรรมที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา โดยผ่านค่านิยมหลัก 9 ประการในเอกสารกรอบการจัดการค่านิยมของชาติในโรงเรียน (National Framework for values education in Australian Schools) ที่สามารถบูรณาการในสาระการเรียนรู้ต่างๆ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2559) ซึ่งจากการเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในครั้งนี้ สามารถนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมทางสังคมที่บูรณาการค่านิยมและแนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยมได้ดังนี้

3.1 การบูรณาการกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

จากการสังเกตการสอนและพูดคุยกับครูผู้สอนในโรงเรียน Wooranna Park พบว่า การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเคารพคุณค่าของความหลากหลายนั้นสามารถบูรณาการในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมหลายอย่างที่ทางโรงเรียนได้ดำเนินการ โดยเป็นการปลูกฝังค่านิยม (Values) ที่สำคัญ ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการเคารพซึ่งกันและกัน (Respect) เพื่อสร้างพลเมืองที่สามารถคิดและตัดสินใจในการทำของตนเอง และแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นส่วนสำคัญอย่างมากสำหรับการถ่ายทอดคุณค่าที่พึงประสงค์ที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยมีครูผู้สอนเป็นกลไกสำคัญ สามารถยกตัวอย่างกิจกรรมได้ดังนี้

(1) การสอนภาษาอังกฤษท่ามกลางความหลากหลาย (Being multicultural)

โรงเรียน Wooranna Park เป็นโรงเรียนของรัฐและนักเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของผู้อพยพ และเป็นคนใช้แรงงาน ทำให้นักเรียนมีความหลากหลาย และภาษาแม่ของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนการสอนเรื่องภาษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างการเรียนรู้และปลูกฝังค่านิยมที่สำคัญผ่านกิจกรรมการสอนภาษา บริบทของโรงเรียนดังกล่าวสามารถพบเห็นทั่วไปในโรงเรียนของออสเตรเลีย เช่น Tempe High Languages School ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบหลายแห่งการจัดการเรื่องภาษาที่ผู้เรียนมีความหลากหลาย (James, 2014)

ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนคำศัพท์และเรียนรู้

การอ่านออกเสียงของเพื่อนนักเรียน ซึ่งจะสร้างความเข้าใจและคุ้นเคยในความแตกต่างของแต่ละคน โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ประสบปัญหาการเรียนรู้ด้านภาษา

(2) กิจกรรมที่นำความอัตลักษณ์ความต่างมาสู่ห้องเรียน (Becoming World Citizens)

กิจกรรมที่น่าสนใจของโรงเรียนคือให้ทำชิ้นงานการปักผ้าของนักเรียน โดยมีผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำ ซึ่งจะเห็นถึงความหลากหลายของภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคน และนักเรียนก็เรียนรู้วัฒนธรรมดังกล่าวผ่านเรื่องเล่าทางงานฝีมือ

(3) กิจกรรมนำความอัตลักษณ์ความต่างมาสู่ห้องเรียน

ในการสังเกตการณ์การจัดการชั้นเรียน ทางโรงเรียนได้ให้โอกาสไปชมการนำเสนอผลงานของนักเรียนในทุกระดับชั้น ในห้องประชุมของโรงเรียนโดยมีผู้ปกครองเข้ามาชม ซึ่งนักเรียนทุกคนทุกชั้นจะออกมาแสดงความสามารถหรือกิจกรรมต่างๆ แม้ว่าจะมีนักเรียนใหม่ซึ่งไม่สันทัดในการใช้ภาษาอังกฤษ แต่ทางโรงเรียนก็สนับสนุนให้ออกไปนำเสนอ และได้รับเสียงปรบมือเป็นกำลังใจที่ดังกว่าคนอื่นๆ ซึ่งช่วยสร้างความมั่นใจและสร้างการยอมรับให้แก่นักเรียนและผู้ปกครอง

3.2 จากพื้นที่ส่วนตัวสู่พื้นที่ส่วนรวม (from private space to shared space): วัฒนธรรมและการจัดห้องเรียนแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนวิทยาศาสตร์

การเข้าเยี่ยมชม สังเกตการสอน และรับฟังการบรรยายสรุปจากครูผู้สอนของโรงเรียน John Monash Science School ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อความเป็นเลิศด้าน

วิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนที่ดำเนินการภายใต้มหาวิทยาลัย Monash ผู้วิจัยพบว่า มีการจัดห้องเรียนที่มีพื้นที่เปิดโล่งระหว่างห้องเรียนต่างๆ ซึ่งแตกต่างกับโรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งการเปิดพื้นที่ดังกล่าวเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่จะใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกันของผู้เรียน เป็นการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้เรื่องของสิทธิของตนเองในพื้นที่สาธารณะ

3.3 กรณีศึกษาการจัดการความหลายในมหาวิทยาลัย Monash

(1) การให้เกียรติกับคนพื้นเมือง และสวนพฤกษศาสตร์ของชาวอะบอริจิน

ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการต้อนรับจาก Dr. David Zynger ผู้ประสานงานของโครงการด้วยการให้ใบยุคาลิปดัส โดยเล่าว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของชาวอะบอริจินในการต้อนรับแขก ซึ่งมหาวิทยาลัย Monash ก็ได้ใช้ธรรมเนียมนี้ในการต้อนรับแขกและนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ทางมหาวิทยาลัยได้จัดสวนพฤกษศาสตร์ที่รวบรวมพืชพันธุ์ท้องถิ่นที่ชาวพื้นเมืองใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น อาหาร ยารักษาโรค โดยตั้งชื่อสวนตามชื่อคนพื้นเมืองของออสเตรเลีย แนวปฏิบัติดังกล่าวสามารถพบเจอในการตั้งชื่อสถานที่ต่างๆ ที่ถูกเรียกตามชื่อชาวอะบอริจินเรียก เช่น แม่น้ำยูร่ายูร่า ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นรูปแบบที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับชนพื้นเมืองที่นอกเหนือจากการที่มีธงชาติของชาวพื้นเมืองที่โบกสะบัดร่วมกับธงชาติออสเตรเลียแล้ว การยกย่องผู้ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมของออสเตรเลียก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างการพัฒนาไปข้างหน้า โดยสมานบาดแผลในอดีต โดยเฉพาะการสังหารชาวอะบอริจินในช่วงแรกของการอพยพของชาวมิซซาว ซึ่งยังมีเรื่องราวต่างๆ ที่ยังไม่ถูกบอก (Untold history) กล่าวอีกมาก (Wahlquist, 2017) แนวทางดังกล่าวก็อาจจะเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจสำหรับการสร้างความสมานฉันท์ให้กับกลุ่มคนที่หลากหลายและมีประวัติศาสตร์ที่จะร่วมกันสร้างต่อไป

(2) โรงอาหารและความหลากหลาย

มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีการจำหน่ายอาหารที่มีความหลากหลาย ซึ่งจากการสังเกตและได้รับประทานอาหารทั้งในโรงอาหารของมหาวิทยาลัยและที่หอพัก ผู้วิจัยพบว่า มีร้านอาหารที่หลากหลายจำหน่าย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทางร้านก็จะจ้างนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นผู้จำหน่าย การเพิ่มขึ้นของนักเรียนต่างชาติ โดยเฉพาะจากประเทศจีนและกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้ทางมหาวิทยาลัยต้องอำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา เช่น มีอาหารฮาลาลจำหน่ายสำหรับชาวมุสลิม นอกจากนั้นพบว่ามีอาหารญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม รวมทั้งเม็กซิโกด้วย และส่วนอาหารจีนนั้นก็มีเจ้าของเป็นชาวออสเตรเลีย เชื้อสายจีนดำเนินกิจการและเป็นร้านที่ใหญ่ที่สุดในโรงอาหาร นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้มีโอกาสไปรับประทานอาหารที่หอพัก ซึ่งพบว่ามีอาหารอินเดียและอาหารมาเลเซียจำหน่ายด้วย ซึ่งเมื่อตั้งคำถามเกี่ยวกับอาหารประจำชาติของประเทศออสเตรเลีย อาจจะได้คำตอบได้ว่า ความหลากหลายของอาหารต่างๆ ที่ถูกนำมาจากผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอาจจะกลายเป็นอาหารประจำชาติของออสเตรเลียต่อไป

(3) พื้นที่ของผู้คนที่แตกต่างกัน

(1) Liquor License Boundary

การขายแอลกอฮอล์สามารถนำมาดื่มได้ในพื้นที่ที่กำหนด โดยมีเขตที่เรียกว่า Liquor License Boundary ที่อยู่ร่วมกับสถานที่รับประทานอาหารอื่นๆ ซึ่งให้เห็นถึงการจัดระเบียบและวางกฎเกณฑ์ที่ไม่ละเมิดสิทธิของทั้งผู้ไม่ดื่มและผู้ดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งแตกต่างกับการจัดการเรื่องแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาของประเทศไทย

(2) Church of Secular Coffee⁴

เป็นร้านกาแฟที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ประกอบศาสนากิจที่ทางมหาวิทยาลัยได้อำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่นับถือศาสนาต่างๆ ผู้เขียนเห็นแนวคิดเรื่องการให้เสรีภาพในความเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างพลเมืองที่ยอมรับความแตกต่างเพื่อเป็นการรับประกันในการปฏิบัติตามความเชื่อของนักศึกษาทั้งที่นับถือศาสนา (Faith believer) และเลือกที่จะเป็นผู้ที่มีอิสระทางความคิด (Free thinkers) การเปิดพื้นที่ใหม่ๆ และการใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงตัวตนที่แตกต่างของผู้คนนั้น นอกจากจะทำให้ตัวตนของแต่ละคนได้รับการปกป้องและดูแลแล้ว ก็เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันในการใช้พื้นที่สาธารณะอีกด้วย

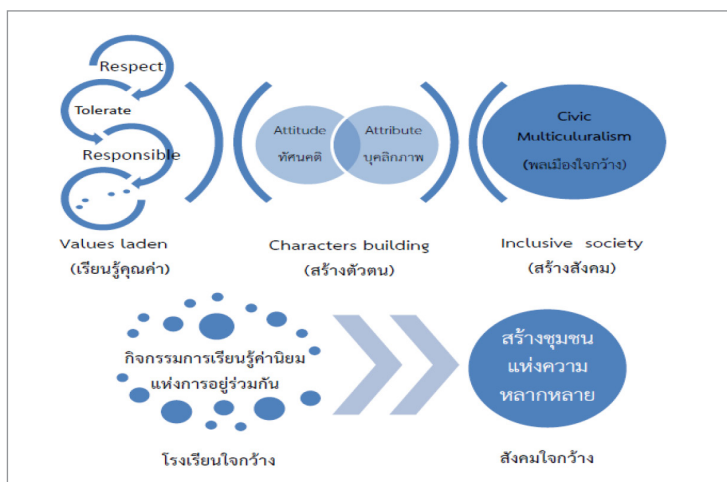
(3) LGBTIQ Campus : Diversity and Inclusion

มหาวิทยาลัย Monash มีนโยบายที่เปิดพื้นที่ต้อนรับคนทุกกลุ่มและให้ความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Equal opportunity) เป็นการรับประกันสิทธิที่พึงมีและต้องได้รับอย่างเท่าเทียมกัน การให้ความสำคัญกับเรื่องเพศสภาพในสถานศึกษาสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจึงเป็นรูปแบบของการยอมรับความหลากหลาย (Diversity) ให้เสรีภาพในการแสดงออกตามเพศสภาพที่กำหนดและไม่ทอดทิ้ง (Inclusion) ทางมหาวิทยาลัยมีโปรแกรมพัฒนาและให้ความช่วยเหลือสำหรับทั้งนักศึกษาและบุคลากรในเรื่องดังกล่าว เช่น โปรแกรม Monash Queer Mentoring การให้ทุนการศึกษา Monash Queer Leaders หรือการพัฒนาศักยภาพด้วยโปรแกรม

⁴ <https://www.monash.edu/eat-drink-shop/vendors/st-lis-the-church-of-secular-coffee>

Queer 101 ที่มุ่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพที่หลากหลายและการเสริมพลัง (empower)⁵

กล่าวโดยสรุป การบ่มเพาะคุณค่าของความหลากหลายในสังคมบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ช่วยสร้างผู้เรียน สิ่งที่คุณจะได้รับคือ การได้รับมุมมองที่หลากหลาย (international perspectives) ซึ่งนอกจากจะช่วยเปิดมุมมองแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างกระบวนการที่ยอมรับการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่หลากหลายในโรงเรียน และจะถูกปลูกฝังและเชื่อมโยงไปยังสังคมภายนอกต่อไป ซึ่งกลไกและแนวทางการสร้างการศึกษาที่ยอมรับความหลากหลายในโรงเรียนสู่การสร้างพลเมืองที่ยอมรับความหลากหลายที่เริ่มจากการเรียนรู้คุณค่า การสร้างตัวตนที่ยอมรับความหลากหลายของคุณ และในที่สุดก็จะสร้างสังคม “สังคมใจกว้าง” โดยสามารถสรุปได้ตามภาพประกอบ 2



ภาพประกอบ 3 กลไกและแนวทางการสร้างการศึกษาที่ยอมรับความหลากหลายจากในโรงเรียนสู่การสร้างพลเมืองที่ยอมรับความหลากหลาย

⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก <http://www.monash.edu/diversity-inclusion/lgbtiq/training>

4. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ KOALA เพื่อสร้างพลเมืองใจกว้าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานในประเทศออสเตรเลียที่ได้กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสมรรถนะทางวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนโดยนำเสนอแนวคิดด้วยรูปแบบ KOALA ดังนี้

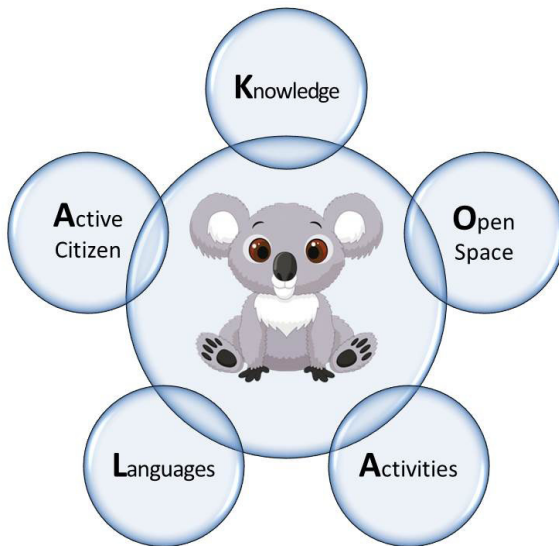
K : Knowledge บูรณาการแนวคิดและค่านิยมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมนิยมที่สร้างการเคารพและยอมรับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างสมรรถนะทางวัฒนธรรมแก่ผู้เรียน

O : Open space เปิดพื้นที่ให้กลุ่มคนต่างๆ ได้นำเสนอตัวตนและเพื่อสร้างการยอมรับในพื้นที่สาธารณะ (Public space) ต่างๆ ซึ่งจะช่วย ‘เปิดสมอง เปิดใจ เปิดวิถีคิด’ ด้วยการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน โดยเริ่มจากเวทีในโรงเรียน สร้างความภาคภูมิใจความรู้สึกยึดโยง (Sense of belonging) และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Inclusive society) ในพื้นที่สาธารณะต่างๆ ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการเปิดพื้นที่ดังกล่าวนั้นสามารถ ‘สร้างและสาน’ บทสนทนาทางวัฒนธรรม (Cultural dialogue) ระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้คนที่หลากหลายในสังคมให้ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

A : Activity จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมความหลากหลายของผู้คนให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในชั้นเรียน ร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้น เช่น เทศกาลอาหาร ดนตรี รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เช่น ศาสนสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์

L : Languages การพัฒนาทักษะทางภาษาต่างๆ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างและวิถีชีวิต วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อสร้างการเรียนรู้สู่การเป็นพลเมืองโลก

A : Active Citizen การปลูกฝังแนวคิดเรื่องพลเมืองตื่นรู้และเชื่อมั่นในความยุติธรรมในสังคมโดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมการวิพากษ์วิจารณ์ การมีส่วนร่วม และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม ตามวิถีและวัฒนธรรมของประชาธิปไตย ให้เกียรติ รับฟังและใช้เหตุผล และบูรณาการแนวคิดการสร้างพลเมืองดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอน (Civic Integration)



ภาพประกอบ 4 แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมรูปแบบโคอาล่า (KOALA Model)

อภิปรายผล

จากเมลเบิร์นสู่บ้านบานา⁶ : แนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากข้อเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะทางวัฒนธรรมในรูปแบบของ KOALA นั้น ผู้วิจัยการตั้งคำถามถึงระบบและบริบทของประเทศออสเตรเลียว่าจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณา และการหยิบยืมแนวคิดโดยไม่พยายามทำความเข้าใจถึงเงื่อนไขและกลไกที่แตกต่างกันนั้น อาจจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมได้ต่อไป โดยผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายในประเด็นดังกล่าวตามแนวคิด 5Ps ของ Rosado (1997) ดังต่อไปนี้

1. Perspective แนวคิดและปรัชญาในการจัดการศึกษาอิสลาม แม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกันคือการสร้างประชาชาติอิสลาม (Ummah) แต่ในทางปฏิบัติแล้วแต่ละประเทศก็มีแนวคิดและรูปแบบที่หลากหลายตามบริบทและสภาพสังคมของแต่ละประเทศ (Abdalla et al., 2006) สำหรับ

⁶ บ้านบานา (Bana/Bandar หมายถึง เมือง) เป็นหมู่บ้านที่อยู่นอกเมืองปัตตานี เป็นที่ตั้งของมัสยิดกรือเซะ และสุสานของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว และด่านตำรวจที่มีเจ้าหน้าที่หลากหลายพื้นที่มาปฏิบัติการณ์ เป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ตั้งแต่อาณาจักรลังกาสุกะและปาตานีดารุสลาม และบันทึกเหตุการณ์ความรุนแรงต่างๆ และผู้วิจัยเลือกใช้ชื่อพื้นที่ดังกล่าวเพื่อสื่อความหมายถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมและความหลากหลายของชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่อดีต มีความสัมพันธ์ในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันของผู้คนที่หลากหลาย

แนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมนิยมนั้น สุชาติ เศรษฐมาลินี (2559) ได้เน้นย้ำว่า อัลกุรอานเชื่อว่าความแตกต่างเป็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ และเป็นเจตจำนงของอัลลอฮ์ ดังที่ระบุไว้ในอัลกุรอาน “และหากพระเจ้าทรงประสงค์แน่นอนพระองค์จะทรงทำให้ปวงมนุษย์เป็นประชาชาติเดียวกัน แต่พวกเขาก็ยังคงแตกแยกกัน” (อัลกุรอาน 11: 118) โดยอัลกุรอานได้ระบุถึงการเรียนรู้ที่จะรู้จักและอยู่ร่วมกันและเชิญชวนในการทำความดี โดยเฉพาะการนำเสนอ สัจธรรมและจรรยาบรรณ (Adab) ที่ดีงามต่อทุกคน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของ “อุมมะฮฺวะหิดะฮฺ” หรือประชาชาติเดียวกันตามแนวทางอิสลาม (อิสมาอีลตุตฟี จะปะกียา, 2560)

จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมนิยมมีความสอดคล้องกับหลักการอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้คุณลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ (Fitrah) ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่าง เพื่อที่จะเข้าใจและพัฒนาตนเองในแนวทางที่ถูกต้องและเต็มศักยภาพ สามารถประยุกต์และนำมาใช้ในการจัดการศึกษาอิสลามได้เป็นอย่างดี (ซอลิฮะห์ หะยีสะมะแอ, 2556) แต่ควรจะให้ความสำคัญกับแนวทางที่เท่าทันกระแสการเปลี่ยนของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการเกลียดกลัวอิสลามและความเป็นสายกลางหรือวะสะฎียะฮ์⁷ (ซัมซุ สาอู, 2556) สู่การสร้าง “พลเมืองดีที่วางอยู่บนพื้นฐาน

⁷ สำนักจุฬาราชมนตรี (2560 ข) ได้กล่าวถึงทางสายกลางหรือว่าครอบคลุมในทุกๆ ความหมาย ทั้งความดีเลิศ ความยุติธรรม รูปลัทธิธรรม และนามธรรม การจัดระเบียบ หลักคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและมุมมอง และในการจัดความสัมพันธ์ต่างๆ ซึ่งในการเข้าใจหลักการดังกล่าว นั้น มุสลิมจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดจากตัวบทคัมภีร์อัลกุรอานและอัลอะดิซที่เรียกร้องมนุษยชาติไปสู่ทางสายกลาง ในสามองค์ประกอบหลักของทางสายกลาง คือ ความสุตโตงและความละอาย (الْخُلُو وَالْإِفْرَاط) ความละเลยและความหย่อนยาน (الْجَفَاء والتَفْرِيط) และหนทางที่เที่ยงตรง (المُسْتَقِيم)

ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ” (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2560 ก)⁸

2. Policies นับตั้งแต่อดีต ประเทศไทยประกอบด้วยความหลากหลายของเชื้อชาติและวัฒนธรรม แม้ว่านโยบายในบางช่วงเวลาจะมีความพยายามใช้ระบบการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural assimilation) ซึ่งทำสำเร็จในบางพื้นที่ แต่ก็ยังมีการไม่เห็นด้วยในหลายพื้นที่เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นปัญหาที่เรื้อรังมากกว่าศตวรรษ แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายที่เอื้อต่อการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น ดอกไม้หลากสี แต่นับตั้งแต่ปี 2547 ปัญหาเรื่องความรุนแรงก็ขยายวงกว้างจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มี ความพยายามของภาครัฐและสถาบันการศึกษา เช่น สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ร่วมจัดกระบวนการสันติเสวนา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศาสนิก ซึ่งปรากฏว่าได้มีข้อเสนอหลายประการที่เอื้อต่อการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม⁹ แต่การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัตินั้น ยังมีข้อกังวลของสังคมที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับวาระแอบแฝง (Hidden agenda)

⁸ คำกล่าวปาฐกถาของ ผศ.ดร. อับดุลเลาะห์ หนุ่มสุข ผู้อำนวยการสถาบันวะสะฎียะฮ์ เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2560 ในงานประชุมวิชาการนานาชาติอิสลามศึกษา (IISC) ครั้งที่ 4

⁹ อัสรา รัฐการณ์ (2560) ได้สรุปข้อเสนอการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมจากเวทีสาธารณะ จัดโดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2560 ประกอบด้วย ส่งเสริมการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเห็นต่าง กำหนดเรื่องพหุวัฒนธรรมให้เป็นวาระแห่งชาติ ต้องแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน องค์กรนำด้านศาสนาควรจะต้องแสดงบทบาทและส่งเสริมพหุวัฒนธรรม แยกการจัดการด้านศาสนาออกจากอำนาจรัฐ สร้างพื้นที่สาธารณะร่วม และเพิ่มการพูดคุยระหว่างกันมากขึ้น แก่ไขระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลาย มีการศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ และทักษะทางวัฒนธรรม เรียนรู้ประสบการณ์ต่างประเทศ และรัฐต้องลงทุนสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม

โดยเฉพาะแนวทางการกลืนทางวัฒนธรรมด้วยการศึกษา¹⁰ ผู้วิจัยเห็นถึงความเป็นไปได้และความยั่งยืนของนโยบายดังกล่าวหากได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับวันหยุดราชการของศาสนาและชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่ (วันฮารีรายอ วันตรุษจีน วันทำบุญเดือนสิบ) และหากมีเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้คนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ในสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่สร้างพื้นที่สาธารณะ (Public space) ร่วมกันได้ ก็จะเป็นการสร้างความยั่งยืนของนโยบายดังกล่าวต่อไป

3. Programs รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสุชาติ เศรษฐมาลินี (2559) กล่าวถึงความท้าทายของการจัดการศึกษาอิสลามในปัจจุบันว่าจะต้องปรับกระบวนการทัศน์การสอนจากที่เน้นการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอิสลาม (Teaching about Islam) มาสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความสำนึกของความเป็นมุสลิม (Being Muslim) โดยได้นำเสนอปัจจัยที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างประสิทธิภาพนั้นประกอบด้วย จะต้องเรียนอย่างมีความหมาย มีการบูรณาการ เน้นคุณค่า ต้องท้าทายให้ผู้เรียนรู้จักคิด และจะต้องมีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ ดังนั้นรูปแบบกิจกรรมที่ปรากฏในแนวคิด KOALA นั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องและสนับสนุนการเรียนรู้ สร้างความสำนึกของความเป็นมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิด KOALA และสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องพหุวัฒนธรรมนิยมในจังหวัดชายแดน คืองานของ จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ และคณะ (2556) ที่ได้

¹⁰ วิจักขณ์ พานิช (2555) กล่าวถึงการกลืนวัฒนธรรมด้วยการศึกษาว่า เป็นเรื่องที่สังคมไทยน่าจะให้ความสนใจรู้เท่าทันกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะเป็นการใช้การศึกษาเพื่อเป้าหมายในการกลืนคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยที่เราไม่รู้ตัว

จัดประสบการณ์เรียนรู้แบบ SANTISUK เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจัดโปรแกรมการเรียนรู้ เรื่อง มีความพอเพียงในตนเอง รู้ภัย มิมีมิตรไมตรี มีความอดกลั้น และเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมต่างๆ นั้นจะต้องสามารถมุ่งสร้างพลเมืองสร้างสรรค์ (Active citizen) ภายใต้วัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยได้ด้วย

4. Pesonel ในสังคมออสเตรเลีย บุคลิกและการรับรู้ของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรมนิยมในชั้นเรียน (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2559) แต่สำหรับครูผู้สอนในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงความพร้อม การยอมรับ และความ “ใจกว้าง” ของครูผู้สอนในการตั้งคำถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับความหลากหลายของผู้คนในสังคม เช่น การไม่นับถือศาสนา ความหลากหลายทางเพศ และกิจกรรมที่ขัดแย้งกับหลักการศาสนา ได้หรือไม่ ซึ่งหากสามารถจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวก็จะเสริมสร้าง “มุสลิมใจกว้าง” ที่อยู่ท่ามกลางความหลากหลาย (Being Muslim in Multicultural Society) และนำคุณค่าของอิสลามสำหรับทุกคน (Islam for All) มาใช้เพื่อสร้างประโยชน์และความสมานฉันท์ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การสร้างครูใจกว้างที่มีความพร้อมและความเข้าใจในเรื่องของความหลากหลายในสังคมนั้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในองค์ประกอบของความเป็นครูผู้สร้างประชาชาติ (Mualim Rabbani) ซึ่งเป็นแนวคิดของครูในทัศนะของอิสลามในศตวรรษที่ 21

5. Practices เหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เริ่มในปี 2547 นั้นได้ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของผู้คน และสร้างความหวั่นเหินของผู้คน ซึ่งนำไปสู่การลดลงของกิจกรรมที่ร่วมกันทำมาตั้งแต่อดีต ผู้วิจัยสนับสนุนให้มีการนำการสนทนาทางวัฒนธรรม (Cultural dialogue) มาใช้ในการเรียนการสอนเรื่อง

พหุวัฒนธรรมนิยม เพราะนอกจากจะสร้างความไว้วางใจระหว่างกันแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่น่าจุดแข็งของพื้นที่ชายแดนได้มาใช้ระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้คนที่หลากหลายในสังคมให้ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และในส่วนของจัดการศึกษาอิสลามนั้น ควรนำแนวคิดดังกล่าวมาบูรณาการในทุกๆ มิติของชีวิตผู้เรียน คือ ด้านกายภาพ จิตวิญญาณ อารมณ์ และสติปัญญา (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2559) ทั้งนี้เพื่อสร้างความหมายและค่านิยมสู่การปฏิบัติตนของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยว่าจำเป็นต้องสร้างความคล่องทางวัฒนธรรม (culturally fluent leadership) ตามที่ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้สรุปในหนังสือ เรื่อง ทักษะทางวัฒนธรรม : คู่มือวิธีการขัดกันฉันทมิตรชายแดนใต้ของ แพร์ ศิริศักดิ์ด้าเกิง (2552) ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ 8 ประการสำหรับเยาวชน และกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้หากสามารถพัฒนาความสามารถทางวัฒนธรรมแล้ว ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะลดความรุนแรงและสร้างสันติภาพในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ Australia-ASEAN Council (AAC) Department of Foreign Affair & Trade (DFAT) มุลนิธิฟรีดริค แอร์แบร์ต และศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย (Thai Civic Education) ที่สนับสนุนงบประมาณในการดูงาน และ Dr.David Zyngier จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยโมนาช ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำในการสืบค้นและทวนสอบข้อมูล

บรรณานุกรม

จิรภรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี และ
นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2556). รูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้
SANTISUK เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุขที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 19(1), 37-55.

ซัมซู สาอุ. (2556). แนวโน้มการจัดการอิสลามศึกษาในระดับอุดมศึกษา: แนวคิด
และรูปแบบสำหรับประเทศไทย. บทความนำเสนอในการประชุม
วิชาการระดับชาติเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ครั้งที่ 2 “รวมพลัง
สร้างสรรค์งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและประเทศไทย” วันที่ 19
สิงหาคม 2556 ณ อาคารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.

ซอลีฮะห์ หะยีสะมะแอ. (2556). *มโนทัศน์การศึกษาในอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
ปัตตานี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

ญาดา ช่วยขำแนก และกองบรรณาธิการปาตานีฟอรัม. (24 พฤษภาคม 2559).
เกาะกระแสน Islamophobia โรคหวาดกลัวอิสลามในสังคมไทย
เราจะอยู่ร่วมกันอย่างไร? : บันทึกจากการเสวนา. สืบค้นวันที่ 1 มิถุนายน
2557 จาก <http://www.pataniforum.com/single.php?id=588>

แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2552). *ทักษะทางวัฒนธรรม*. สายพิณ ศุพุทธรมงคล
(บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2559). *จินตนาการอิสลามเชิงสังคมวิทยา*. ปัตตานี:
ปัตตานีฟอรัม.

ศิริจิต สุนันต์๊ะ. (2556). สถานะการโต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย.
วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 32 (1),5-30.

วิจักขณ์ พานิช. (2555). กลิ่นวัฒนธรรมด้วยการศึกษา. สืบค้นวันที่ 1 มิถุนายน
2557 จาก [www.openbase.in.th/files/assimilationined\[1\].pdf](http://www.openbase.in.th/files/assimilationined[1].pdf)

อัสรา รัฐการันย์. (13 กันยายน 2560). ข้อเสนอสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม
จากเวทีสาธารณะ. สืบค้นวันที่ 13 กันยายน 2560 จาก https://www.facebook.com/asra.rat?hc_ref=ARS3vZ_LIJT_J_iXb7E4N5UyhrDf-JW2C5_A7tVz2G-D19lN0y5ezPuLowL-S3p-8

อรรถพล อนันตวรสกุล. (2559). “พลเมืองหลากหลายอัตลักษณ์ : ตัวตน ความเป็นพลเมืองและการอยู่ร่วมกันในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม” ใน *เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสมาแอลลูตฟี จะปะกียา. (2560). *อุมมะฮฺวาหิดะฮฺ*. ปัตตานี : สถาบันอิสลาม.

Abdalla, Amr et al. (2006). *Improving the Quality of Islamic Education in Developing Countries: Innovative Approaches*. Washington, DC : Creative Associates International, Inc.

Aston, Heath. (2015). Australian Muslim Party aims to contest federal and state elections. Retrieved 1 June 2017 from <http://www.smh.com.au/federal-politics/political-news/australian-muslim-party-aims-to-contest-federal-and-state-elections-20151116-gl0app.html>

Bianco, J. Lo . (2016). A. Bal (eds.), Learning from Difference: Comparative Accounts of Multicultural Education, *Multilingual Education* 16, pp.15-33. DOI 10.1007/978-3-319-26880-4_2

Hutchison, Geoff & Papas, Chloe. (2015). Yassmin Abdel-Magied: Engineer, social activist and Formula One obsessive. Retrieved 1 June 2017 from <http://www.abc.net.au/news/2015-03-25/who-are-you -yassmin-abdel-magied/6347566>

James, Peter. (2014). Education and Identity: Multicultural Education in Australia, Education, Language and Cultural Maintenance in Australia. Retrieved 1 June 2017 from <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-and-multicultural-affairs/programs-policy/a-multicultural-australia /programs-and-publications/1995-global-cultural-diversity-conference-proceedings-sydney/culture-education-and-language/education-and-identity-multicultural>

Kalantzis, Mary. (1989). The experience of multicultural education in Australia six case studies, Centre for Multicultural Studies, University of Wollongong, Occasional Paper 20, 1989, 47. Retrieved 1 June 2017 from <http://ro.uow.edu.au/cmsoc-papers/16>

Kimmorley, Sarah. (2014). 15 famous Australians you may not have known were Muslim. Retrieved 1 June 2017 from <https://www.businessinsider.com.au/15-famous-australians-you-may-not-have-known-were-muslim-2014>

Phillips, Janet. (2007). Muslim Australians. Retrieved 1 June 2017 from http://www.aph.gov.au/About_Parliament/Parliamentary_Departments/Parliamentary_Library/Publications_Archive/archive/MuslimAustralians

Selk, Avi. (2017). An Australian senator wore a burqa in Parliament — then called for a ban on Muslim immigrants. Retrieved 20 August 2017 from https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/08/17/an-australian-senator-wore-a-burqa-in-parliament-then-called-for-a-ban-on-muslim-immigrants/?utm_term=.54538a710dff

Soutphommasane, Tim. (2016). The success of Australia's multiculturalism. Retrieved 1 June 2017 from <https://www.humanrights.gov.au/news/speeches/success-australia-s-multiculturalism>

Tolj, Brianne. (2017). Muslim population in Australia soars to 600,000 as religion becomes the nation's second-biggest - a 77% jump in the past DECADE, according to Census. Retrieved 1 August 2017 from <http://www.dailymail.co.uk/news/article-4641728/Number-Muslims-Australia-soars-Census-2016.html#ixzz5324bOEWQ>

Wahlquist, Calla. (2017). Map of massacres of Indigenous people reveals untold history of Australia, painted in blood. Retrieved 1 June 2017 from <https://www.theguardian.com/australia-news/2017/jul/05/map-of-massacres-of-indigenous-people-reveal-untold-history-of-australia-painted-in-blood>.

Wendt, Jana. (2017). Faith in politics: Australia's first Muslim MP.

Retrieved 1 June 2017 from <http://www.sbs.com.au/topics/life/feature/faith-politics-australias-first-muslim-mp>

West, Andrew. (2016). Anne Aly: The campaign to be federal parliament's first female Muslim MP. Retrieved 1 June 2017 from <http://www.abc.net.au/radionational/programs/religionandethicsreport/anne-aly-campaign-to-be-australian-parliaments-female-muslim-mp/7573550>

Zehner, Edwin R. (2017). Muslim, education and mobility in Thailand's Upper South: why they are important. *Journal of education and social sciences*, 7(1), 43-51.

Adeyemi, K. (2016) The Trend of Arabic and Islamic Education in Nigeria: Progress and Prospects. *Open Journal of Modern Linguistics*, 6, 197-201. doi:10.4236/ojml.2016.63020.